

5. Siirtoyhteyskerros

linkkikerros (Data Link Layer)

- yhtenäinen linkki solmusta solmuun

- bitit sisään => bitit ulos

01011011 → → 01011011

- ongelmia:

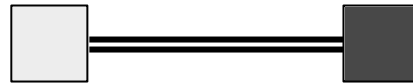
- siirtovirheet

- havaitseminen
 - korjaaminen

- solmun kapasiteetti

- vuonvalvonta

- yhteisen kanavan käyttö

5.1. Kaksipisteyhteydet

Virhevalvonta

- * virheiden havaitseminen
- * virheiden korjaus

Vuonvalvonta

Bittivirta <=>kehysiä

- **tavoite**
 - bittivirheiden hallinta
 - muuttuu
 - katoaa
 - monistuu
- **bittivirta kehyksinä**
- **kehys tarkistettavissa**
 - tarkistustietoa

Kehysten kuljetus

- **tavoite**
 - kaikki kehykset
 - kukin kehys virheettömästi
 - lähetysjärjetyksessä
- **vastaanottaja kertoo lähettäjälle**
 - **ACK: kehys vastaanotettu ok**
 - tietty kehys
 - kaikki kehykset tähän asti
 - **NAK: kehyksessä vikaa => lähetettävä uudelleen**
 - **Saako lähettää lisää vai pitääkö keskeyttää**
 - vuonvalvonta

Virheet

- **Kahdenlaisia virheitä:**
 - yhden bitin virheet
 - usean peräkkäisen bitin vääristyminen (burst error)
- **Virheiden esiintymistiheys**
 - BER (bit error rate)
 - mitä suurempi BER, sitä lyhyempiä kehyksiä kannattaa käyttää

Missä virhe hoidetaan?

- **kuittaava linkkikerros havaitsee virheet ja korjaa ne**
- **yhteydetön, kuittaamaton & virhe**
=> **kuljetuskerros havaitsee ja korjaa**
- **ja jos ei, niin sovelluskerros havaitsee ja korjaa**
- **ja jos ei, niin asiakas havaitsee ja korjaa**

Virheiden havaitseminen ja korjaaminen

Virheiden takia dataan lisäinformaatiota:

- **virheen korjaamiseksi** (error-correcting code, forward error control)
 - lisäinformaatiota niin paljon, että vastaanottaja sekä havaitsee että kykenee itse korjaamaan virheen
- **virheen havaitsemiseksi** (error-detecting code, feedback/backward error control)
 - lisäinformaatiota, jotta vastaanottaja havaitsee virheen tapahtuneen => korjauksena uudelleenlähetyks

Virheen korjaus/havaitseminen

- **virheen korjaava koodaus**
 - kallis koko ajan
 - paljon lisäinformaatiota
 - rajoitettu korjauskyky
 - esim. kokonaan kodonnut kehys
- **virheen havaitseva koodaus**
 - virheen sattuessa kallis
 - uudelleen lähettäminen maksaa
 - uudelleen lähettäminen on hidasta

Virheen korjaus

● Käytetään esim.

- CD- ja DVD-levyissä, digitaalitelevisiossa
- nopeissa modeemeissa, kannettavissa puhelimissa
- satellittiyhteyksissä, avaruusluotaimissa

● Esimerkkejä

- Hamming-pariteettitarkistus (Tito-kurssilla)
 - pystyy korjaamaan yhden virheellisen bitin
 - virheryöpyn, jos se jaetaan yhden bitin virheiksi
- Reed-Solomon -koodit
 - lohkokoodija , jotka pystyvät korjaamaan virheryöppyjä

Virheen havaitseminen

● Pariteettibitti

- parillinen pariteetti
- pariton pariteetti

● horisontaaliset ja vertikaaliset pariteetit

● Internet tarkistussumma

● CRC (Cyclic redundancy code (tai check))

- yleisesti käytetty virheen paljastusmenetelmä
- perustuu polynomien aritmetiikkaan (modulo2-aritmetiikkaan, XOR)
- useita tarkistusbittejä => havaitaan usean bittivirheen ryöppy

Pariteetti

- **esimerkki yksinkertaisesta virheen havaitsevasta koodista**
- **jokaiseen merkkiin lisätään yksi ylimääräinen ns. pariteettibitti**
 - lisäyksen jälkeen kaikissa merkeissä on parillinen (tai jos niin sovitaan pariton) määrä ykkösiä
- **paljastaa kaikki yhden bitin virheet**
 - kehyksen pituudesta riippumatta
- **ei paljasta kahden bitin virheitä**

Pariteettibitin käyttö

- **erityisesti asynkronisessa tiedonsiirrossa merkkejä siirrettäessä**
- **käytännössä paljastaa noin puolet virheellisistä bittijonoista**
 - esim. modeemeissa syntyy useita virheitä
 - linjahäiriöt aiheuttavat usein pitkiä virheryöppyjä

Horisontaaliset ja vertikaaliset pariteetit

- järjestetään bittijono kaksikulotteiseen taulukkoon
- lasketaan pariteetti jokaiselle vaaka- ja pystyriville

1 0 0 1 0 1 0		1	
0 1 1 1 0 1 0		0	
1 1 1 0 0 0 1		0	horisontaaliset
1 0 0 0 1 1 1		0	pariteetit
0 0 1 1 0 0 1		1	
<hr/>			
1 0 1 1 1 1 1		0	taulukon pariteetti
			vertikaaliset
			pariteetit

Virheiden havaitseminen

- Ei löydy lyhyitä virheryöppyjä, joissa neljä bittiä vaihtuu sopivasti

```
1 0 0 1 0 1 0
0 1 1 1 0 1 0
1 1 ① 0 0 ① 1
1 0 0 0 1 1 1
0 0 ① 1 0 ① 1
```

Internetin tarkistussumma

- lasketaan 16-bittisiä sanoja yhteen
- otetaan summasta yhden komplementti
- käytetään Internet-protokollissa
 - UDP- ja TCP -protokollissa
- monia virhekombinaatioita jää havaitsematta
- riittävän hyvä, jos virheitä vähän

CRC:n perusidea

- **tarkistusavain (virittäjä, virittäjäpolynomi)**
 - bittejä yksi enemmän kuin tarkistusbittejä
 - lähettäjä ja vastaanottaja tuntevat
- **lähettäjä**
 - laskee lähetettävälle datalle tarkistusbitit ja liittää ne kehykseen
- **vastaanottaja**
 - tarkistaa, onko koko saapunut kehys (data + tarkistusbitit) pysynyt muuttumattomana

data	tarkistusbitit
1 0 0 1 1 0 1 1 0	□ □ □ □ □
K bittiä	L bittiä

Esimerkki: data = **101110**, virittäjä = **1001**, (polynomina $X^{**3} + 1$), tarkistusbittejä 3

Lähetettävä data = **101110???** tarkistusbitit

```

      101011
      -----
1001 | 101110000
      1001
      -----
        1010
         1001
         -----
          1100
           1001
           -----
            1010
             1001
             -----
              0011 = tarkistusbitit
  
```

**Modulo 2-
aritmetiikka:**

1+1 = 0 (XOR)

Lähetetään: **101110 011**

Vastaanottaja: jakaa saamansa kehyksen virittäjällä. Kehys on ok, jos jakojäännös on 0!

Standardoituja virittäjäpolynomeja

- **CRC-12** = $x^{**12} + x^{**11} + x^{**3} + x^{**2} + x + 1$
- **CRC-16** = $x^{**16} + x^{**15} + x^{**2} + 1$
- **CRC-32** = $x^{**32} + x^{**26} + x^{**23} + \dots + x^{**4} + x^{**2} + x + 1$

CRC: n virheiden havaitsemiskyky

- kaikki virheröpyt, joiden pituus < tai = virittäjän
- useimmat virheröpyt, joiden pituus on suurempi
 - **CRC-32: P{ryöppy > 33 havaitaan} = 0.999999998**

– Huom

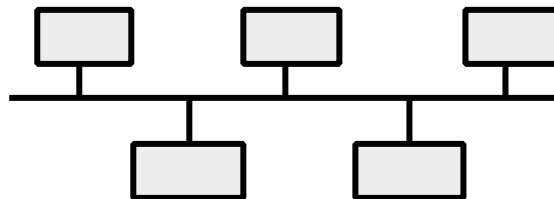
- » Arvioinneissa lähtökohtana ollut täysin satunnainen bittien jakautuminen, mutta todellisuudessa näin ei ole!
- » Joten havaitsemattomien virheiden määrä on arvioitua suurempi.

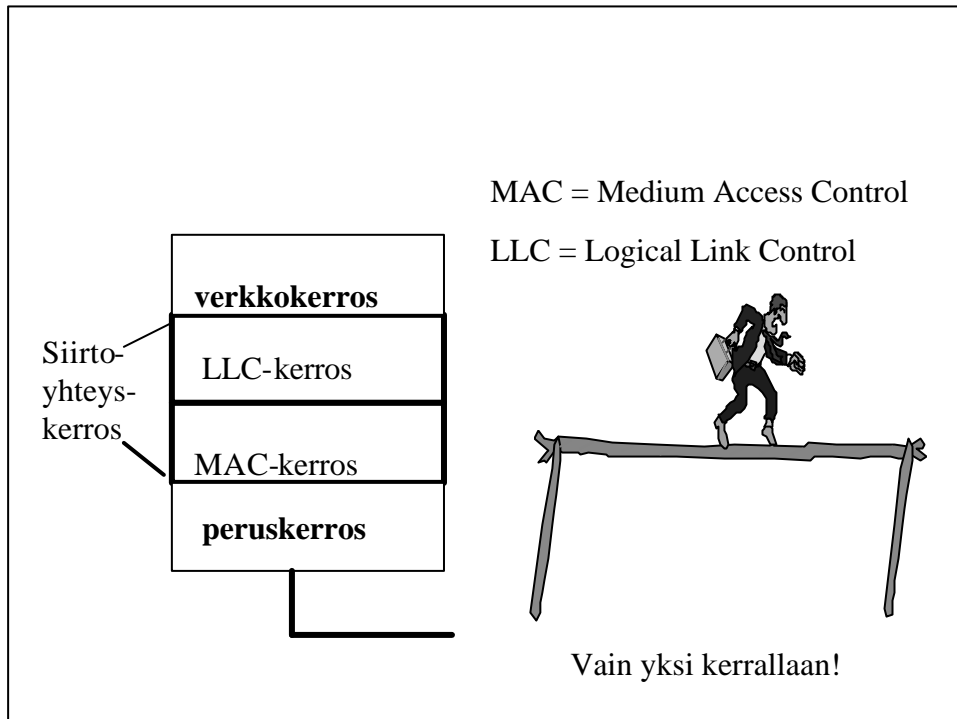
Vuonvalvonta

- Liukuva ikkuna
 - ikkunan koko rajoittaa lähettämistä
 - » jos kehyksen numero ei ole ikkunassa, sitä ei oteta vastaan
 - kuittaus siirtää ikkunaa eteenpäin
- stop-sanoma
 - Receive not ready

5.3. Yhteiskäyttöinen kanava

- yleislähetys (broadcast)
 - » multiaccess channel
 - » random access channel
 - LAN (Ethernet)
 - langaton
- ongelma: käyttövuoron 'jakelu'

Eri yhteiskäyttötapoja on hyvin paljon

- **kilpailu** Aloha, CSMA, **CSMA/CD**
 - 'se ottaa kun ehtii'
- **vuorotellen**: pollaus, vuoromerkki
 - 'sinä ensin ja sitten on minun vuoroni'
- **kanava jaetaan**: TDMA, FDMA, **CDMA**
 - 'käytä sinä tätä puolta ja minä tätä toista'

Törmäys

- yksi yhteinen kanava lähettäjiille
- lähetys onnistuu vain, jos yksi lähettää
- Jos useampi kuin yksi lähettää, syntyy yhteentörmäys (collision)
 - kaikki törmänneet sanomat tuhoutuvat ja ne on lähetettävä uudelleen
 - vaikka törmäisivät vain yhden bitin verran
 - **kaikkien havaittavissa**
 - LAN: törmäyssignaali
 - satelliittikanava: kuuntelee oman lähetyksensä
 - WLAN: ilmoitus vastaanottajalta

Aika

- **jatkuva aika**
 - lähetykset voivat alkaa milloin vain
 - ei mitään synkronointi, ei yhteistä aikaa
- **viipaloitu aika (slotted time)**
 - aika lokeroitu aikaviipaleiksi
 - lähetys voi alkaa vain aikaviipaleen alussa
 - aikaviipaleessa
 - ei kukaan lähetä => hukkaan
 - yksi lähetys => ok
 - useita lähetyksiä => törmäys
 - vähentää törmäyksiin (=hukkaan) menevää aikaa
 - törmäykset täydellisiä

Lähetyskanavan kuuntelu (carrier sense)

- käynnissä olevan lähetyksen havaitseminen
 - asema tutkii, onko kanava jo käytössä
 - ennen lähetystä tutkitaan, onko joku muu lähettämässä
 - jos on, ei lähetetä
 - yleensä lähiverkot (CSMA)
 - asema ei tutki kanavan käyttöä
 - asema lähettää aina kun haluaa
 - lähettämisen jälkeen havaitaan onnistuiko
 - esim. satelliitilähetys

Kanavan kuuntelu

- ei aina paljasta jo alkanutta lähetystä
 - etenemisviipeen takia
- tai ole järkevää
 - esim. satelliittikanavan kuuntelu ei paljasta sitä, onko joku toinen maa-asema jo aloittanut lähetyksen
 - langattomassa lähiverkossa lähettäjän ympäristön kuuntelu ei kerro sitä, onko vastaanottaja saamassa sanomia muualta

Yleislähetysprotokollia

Esimerkkejä:

- CSMA/CD (Aloha, CSMA)
 - mm. Ethernet-verkossa käytetty kilpailuprotokolla
- CDMA
 - radiolinjoilla käytetty koodinjakoon perustuva protokolla

ALOHA

- Hawaiiilla, 70-luvulla radiotietä varten
- **puhdas ALOHA:**
 - asema lähettää aina, kun sillä lähetettävää
 - ja samalla kuuntelee, onnistuiko lähetys
 - lähiverkossa törmäys havaitaan 'heti', sillä siirtoviive pieni
 - toisin satelliitilla!
 - jos törmäys, niin lähettäjä odottaa satunnaisen ajan ja yrittää uudelleen
 - maksimaalinen tehokkuus ~18%

Viipaloitu ALOHA

- lähetysaika jaettu aikaviipaleiksi
- lähetys voi alkaa vain aikaviipaleen alussa
- törmäykset täydellisiä
 - » lähetykset samassa aikaviipaleessa
 - » törmäysvaara-aika = yhden aikaviipaleen mittainen
- suorituskyky kaksinkertaistuu
 - maksimi ~ **37%**
 - siis 37% tyhjiä, 37% onnistuneita, 26% törmäyksiä

CSMA (Carrier Sense Multiple Access)

- toiminta
 - **kuuntele linjaa ennen lähettämistä**
 - jos linja vapaa lähetä (yleensä)
 - jos linja varattu odota satunnainen aika ja yritä uudelleen
- Suorituskyky:
 - törmäysvaara vain jos asemat lähettävät niin samanaikaisesti, että eivät siirtoviipeen vuoksi havaitse toista lähetystä
 - ongelma, jos siirtoviive on pitkä

CSMA-protokollat

- Useita versioita, jotka hieman eroavat toisistaan
 - miten toimitaan, kun kanava varattu?
 - jäädytään odottamaan ja lähetetään heti kanavan vapauduttua => jos useita odottajia, tulee varmasti törmäys
 - luovutaan ja yritetään uudestaan satunnaisen ajan kuluttua => hukkaa lähetyksvuoroja
 - viipaloitu aika vai ei?
 - vaikka kanava on vapaa, ei silti aina lähetetä
 - lähetyks vapaaalle väylälle todennäköisyydellä p !

CSMA/CD (Collision Detection)

- keskeyttää lähettämisen heti, kun havaitsee törmäyksen tapahtuneen
 - törmäyksen aiheuttama hukka-aika pienenee
- ‘epävarmuuden aika’ on 2τ , τ on maksimi etenemisviive kahden aseman välillä
- jos törmäys
 - => havaitaan ja lopetetaan lähetyks
 - => yritetään uudestaan satunnaisen ajan kuluttua

Varausprotokollat

- ei törmäyksiä!
- lähetysvuorot varataan etukäteen
- varausvaihe
 - usein kilpaillaan varauksista
 - törmäyksiä, mutta vähän
- lähetysvaihe
 - kaikki varanneet lähettävät sanomansa
- hyvin paljon erilaisia versioita
 - etenkin satelliittiyhteyksille

Kanavan jakoprotokollat

- TDMA
 - aikajako
 - asemalla oma aikaviipale
- FDMA
 - taajuusjako
 - asemalla oma taajuusalue
- CDMA
 - koodijako
 - asemalla oma koodi
 - asemat voivat lähettää yhtäaikaan!

CDMA (Code Division Multiple Access)

- **yksi kanava**
 - usea samanaikainen lähetys
 - **kukin koko kanavan taajuudella!**
- yhden bitin lähetysaika jaetaan pienempiin osiin (aikasiruihin)
 - » 64 tai 128 sirua bittiä kohden
- kullakin asemalla oma ‘sirukuvio’ 1-bitin lähetykseen
 - » (0-bitti on tämän yhden komplementti)

Esimerkiksi

- aseman A 1-bitti: 00011011
0-bitti: 11100100
- aseman B 1-bitti: 00101110
0-bitti: 11010001
- aseman C 1-bitti: 01011100
0-bitti: 10100011
- aseman D 1-bitti: 01000010
0-bitti: 10111101

Ps. Oikeasti käytetään 64 tai 128 sirua

Kaikki bittikuviot parittain ortogonaalisia

- $A \bullet B = 0 = 1/m \sum A_i B_i$ (sisätulo)
- $A \bullet A = 1$
- $-A \bullet A = -1$
- \Rightarrow yhteissignaalista löydetään eri asemien omat lähetykset

- kukin asema lähettää omat 1-bittinsä ja 0-bittinsä
- kun moni lähettää samanaikaisesti tuloksena on yhteissignaali S.
 - » lähetettyjen signaalien 'summa'
- aseman datan 'purkaminen' yhteissignaalista
 - » A = aseman oma bittikuvio
 - » $S \bullet A$ tuottaa aseman lähettämän bitin
 - kerrottuna bitin aikasirujen lukumäärällä

Esimerkki

» merkintä 1 =1, 0 = -1,

» helpompi laskea yhteen

- $S = (-2 \ -2 \ 0 \ -2 \ 0 \ -2 \ 4 \ 0)$
- $C = (-1 \ 1 \ -1 \ 1 \ 1 \ 1 \ -1 \ -1)$

- $S \cdot C = (2 \ -2 \ 0 \ -2 \ 0 \ -2 \ -4 \ 0)$
 $= -8 \Rightarrow -1$
- eli C lähetti 0-bitin

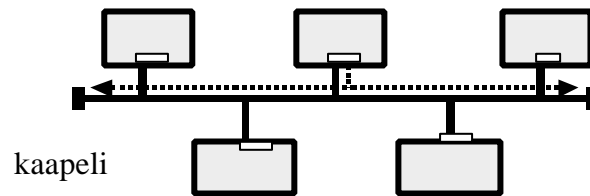
5.5 Ethernet-lähiverkko

- **Yleisin lähiverkkoteknologia**
- **IEEE:n standardoima LAN-verkko**
 - CSMA/CD (kuulosteluväylä)
- **Muita lähiverkkostandardeja**
 - **esim.**
 - Token ring (vuororengas)
 - FDDI
 - WLAN (langaton lähiverkko)

ei käsitellä tällä kurssilla

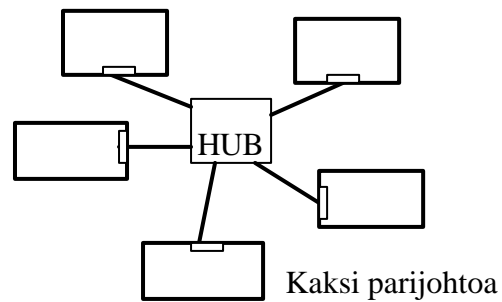
Eetteriverkon rakenne

- väylä

- ◆ tähti

- hub toimii toistimen tavoin

Kaapelit

- 10Base2 ohut kaapeli

- » 10 => 10 Mbps
- » Base => kantataajuus
- » 2 => 200 m

- 10Base-T kierretty pari & central hub

- » helppo hallita, kallis, suosio kasvaa

- 10Base-F valokaapeli

- » kallis, luotettava, tehokas

- 100Base-T, 100 Base-F

- » Fast Ethernet

Lyhyet etäisyydet, pieni määrä laitteita

- sovittimesta keskittimeen (hub) maks. 100 m
- väylä
 - pituus maks. < 200 metriä,
 - syynä vaimeneminen
 - solmuja maks. 30 kpl
 - syynä CSMA/CD => liikaa törmäyksiä
 - maks. 5 väylää voidaan yhdistää **toistimilla**
 - => ~1000 m, 150 laitetta
- valokuitua käytettäessä hieman pitemmät etäisyydet

Signaalin koodaus

- Manchester-koodaus
 - tahdistus
 - » **jännitteen muutos keskellä bittiä**
 - ei kellopulssia
 - mutta lisää kaistanleveyttä

CSMA/CD

- jos väylä vapaa, lähetetään heti
- muuten jäädään odottamaan ja lähetetään heti linjan vapauduttua
- entä kun tapahtuu törmäys?

Törmäyksen jälkeinen uudelleenlähetys

● Binary exponential backoff

- törmäyksen jälkeen aika jaetaan lokeroiksi
 - 51.2 μ s vastaten 512 bittiä eli 64 tavua
- 1. törmäyksen jälkeen asema odottaa satunnaisesti joko 0 tai 1 lokeron ajan ennen kuin yrittää uudelleen
- 2. törmäyksen jälkeen odotus on 0, 1, 2 tai 3 lokeroa
- n. törmäyksen jälkeen valitaan odotusaika väliltä:
0 - $2^{*}n-1$ lokeroa
 - 10. törmäyksen jälkeen väliä [0-1023] ei enää kasvateta
 - 16. törmäyksen jälkeen luovutaan ja ilmoitetaan 'asiakkaalle' (eli verkkokerrokselle) epäonnistumisesta

● binäärinen eksponentiaalinen perääntymien on joustava

- kuorma kasvaa => väli kasvaa

● vaihtoehtona kiinteä valintaväli

- » aina [0- 1023]
- » aina [0-1]
- » aina [a-n]
- entä suorituskyky?

Ehternet-kehys

preamble	Destin. address	Source address	type	data	CRC
8 B	6 B	6 B	2 B	46-1500 B	4 B

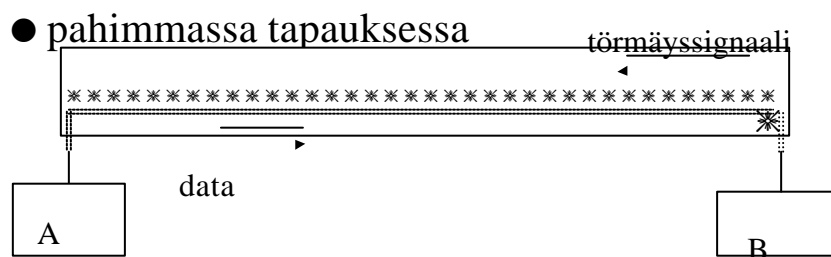
MAC-protokolla

- tahdistuskuvio (preamble)
 - » 7 tavua 1010101010 tahdistusta varten
 - » kehyksen alku 10101011
- kohde- ja lähdeosoitteet
 - » osoitteessa 6 tavua (tai 2 tavua)
 - » 0xxxxx... yksilöosoite
 - » 1xxxxx ... ryhmäosoite
 - » 1111 kaikkia
 - » yksi bitti: paikallinen vai globaali osoite

kehyksen pituus

- 64-1500 tavua
 - kehyksen pituus **vähintään 64 tavua**
 - » tarvittaessa täytettä (PAD)
- **jotta lähettäjä ehtii havaita kehyksen törmäyksen**
 - kehyksen lähetys ei saa päättyä ennen kuin alku on perillä ja mahdollinen törmäysääni kuuluu
 - alku perillä => loppukin onnistuu

Väylää kuunneltava

- => kehyksen lähetyksen minimikesto:
2*etenemisviive väylällä

- 10 Mbps

- LAN-pituus korkeintaan 2500 m
- toistimia korkeintaan 4
- lähetyksen kestettävä ainakin 51.2 μ s
- eli 64 tavua

Ethernetin hyvät puolet

- yleisesti käytetty
- yksinkertainen protokolla
- asemien lisääminen helppoa
- passiivinen kaapeli,
- ei modeemia,
- kevyellä kuormalla lähetysviive nolla

Ethernetin huonot puolet

- analoginen törmäyksen havaitseminen
- pienin kehys 64 tavua
 - => yleisrasitetta, jos sanomat lyhyitä
- epätermistinen
- ei prioriteetteja
- raskas kuorma
 - => törmäyksiä => suoritusteho laskee

LLC (Logical Link Control)

- LAN-verkot
- vuonvalvonta, virhevalvonta, yhtenäinen rajapinta erilaisiin verkkoihin
- ~ OSI-malli, HDLC
- **Palvelut:**
 - epäluotettava datasäikepalvelu,
 - kuittaava datasäikepalvelu,
 - luotettava yhteydellinen palvelu

verkkokerros
LLC
MAC
peruserros

5.6 Silta (bridge)

- LAN-verkkojen yhdistäminen
- keskittimillä (hub)
 - » toistin, toimii perustasolla, käsittelee bittejä
 - » lähettää vastaanottamansa bitit kaikille muille
 - » yhteinen törmäysalue => vain pieniin verkkoihin
 - » vain samanlaisiin verkkoihin
- silloilla
 - » linkkitason olio
 - » voi **periaatteessa** yhdistää myös erilaisia verkkoja
 - mitä erilaisempia sen hankalampaa

Käyttötarpeita

- osastoverkot
- maantiede: hajautus
- etäisyydet: yhdistäminen
- kuormituksen jakaminen
- häiriöiden rajoitus paikalliseksi
- suojaus: lähiverkkojen looginen eristäminen

Sillan portit

- Lähiverkko liitetään siltaan **portin** kautta
 - yksinkertaisissa silloissa vain kaksi porttia
 - monipuolisissa useita
- Portti
 - MAC-piiri
 - noudattaa lähiverkon protokollaa
 - esim. CSMA/CD
 - ohjelmisto
 - huolehtii alustuksesta
 - puskurin hallinnasta

Tuntumaton silta

(transparent bridge, spanning tree bridge)

- tavoitteena tuntumattomuus
 - » 'plug and play'
 - ei mitään muutoksia laitteistoon, ohjelmistoon
 - ei reititystaulujen ja parametrien asettelua
 - ei vaikuta itse LANien toimintaan
- tuntumaton silta
 - vastaanottaa kaikki siihen kytketyiltä LANeilta tulevat kehykset
 - joko hylkää tai reitittää edelleen

- Tuntumaton silta
 - tekee itse kaikki reititysratkaisut
 - silta alustaa itse itsensä
 - silta sopeutuu dynaamisesti verkon muutoksiin
- eri LANEista voi tulla sanomia yhtäaikaan
 - talletetaan puskureihin
- edelleen lähetettävistä sanomista valmistetaan niiden kohdeverkkoa vastaava kehys

Sillat reitittävät kehykset toisiin LANEihin

- siltojen reittitaulut

Jokaisella laitteella oma yksikäsitteinen osoite

laite- osoite	portti
A	1
B	1
C	2
D	2
F	2

Silta B1

Laite- osoite	portti
B	1
C	1
D	2
H	3

Silta B2

Reittitaulut

- Alkutilanteessa kaikkien siltojen reittitaulut ovat tyhjiä
- reittitaulua päivitetään aina, kun kehys saapuu
- vanhentuneet tiedot poistetaan
 - ajastin laukeaa

Silta käsittelee kaikkia kehykset:

Kehys: lähdeLAN X; kohdeLAN Y; tuloportti I;

- X, Y reittitaulussa
 - X ja Y samassa **portissa** => hylkää kehys
 - X ja Y eri **porteissa** => lähetä eteenpäin
 - päivitä X, I
- X ei taulussa
 - lisää X, I => silta oppii (**backward learning**)
- Y ei taulussa
 - lähetä Y kaikista muista porteista => tulvitus
 - päivitä X, I

Tulvitus (flooding)

- tulvitus on ongelma
 - sanomat jäävät kiertämään silmukoissa
 - koko verkko tukkeutuu
- **siis silmukoita ei saa muodostua!**
 - eli verkon loogisen rakenteen pitää olla puu
 - muodostetaan verkolle virittävä puu (spanning tree)

Virittävä puu

- sillat muodostavat ja ylläpitävät
 - valitse juuri
 - silta, jolla pienin sarjanumero
 - valitse kustakin sillasta/ LAN:ista lyhin reitti juureen
 - => **virittävä puu**
 - muut sillat jäävät käyttämättä
 - tulvitus vain **virittävän puun siltoja pitkin**

Siltojen edut

- verkkojen ja asemien määrää helppo kasvattaa
- erilaisia lähiverkkoa
- sillat eivät näy ylemmille kerroksille
- voidaan kerätä tietoja ja säädellä pääsyä
- luotettavuus ja suorituskyky kasvaa

Siltojen haitat

- sillat puskuroivat ja aiheuttavat viivettä
- ei vuonsäätelyä => sillan kapasiteetti voi ylittyä
- kehysrakenteen muuttaminen => virheitä jää havaitsematta

- **Yleisesti edut selvästi suuremmat kuin haitat**

4.5 Erittäin nopeat lähiverkot (High-speed LANs)

- nopeus \gg 10 Mbps, 100 Mbps - Gbps
- eri ratkaisuja
 - **Fast Ethernet, Gigabit Ethernet**
 - FDDI, HIPPI, WLAN, atm, jne

 - Näitä ei käsitellä kurssilla!

Linkkitason protokollia

- Linkkitason protokollia on useita
 - **HDLC** (High-level Data Link Control)
 - useita, enemmän tai vähemmän toisistaan poikkeavia yhteensopimattomia versioita
 - käsitellään jonkin verran harjoituksissa

 - **PPP** (Point-to-Point Protocol)
 - soittoyhteys modeemin tai ISDN:n kautta tietokoneeseen
 - yleisimmin käytettyjä linkkiprotokollia

5.8. PPP (Point-to-Point Protocol)

● IETF:n vaatimuksia

- hyvin toimiva kehystys
- kehysten virhetarkistus (virheellinen kehys tuhotaan!)
- havaitsee, jos yhteys ei toimi ja ilmoittaa tästä verkkokerrokselle
- useat verkkokerroksen protokollat voivat käyttää
- verkko-osoitteista sopiminen: mm. IP-osoitteet neuvoteltavissa yhteyden muodostuksen aikana
- autentisointi mahdollista
- ei vuonvalvontaa

PPP-kehys

Tavuja	1	1	1	1-2	vaihtelee	2-4	1
	01111110	osoite	kontrolli	protokolla	data	CRC	01111110

- lipputavu 01111110,
 - character stuffing, DLE = 01111101
- osoitekenttä aina 1111111 (=yleislähetys)
- kontrollikenttä aina 00000011
 - osoite- ja kontrollikenttä voidaan jättää kokonaan pois
- protokolla: mille protokollalle data on tarkoitettu
 - esim. IP, IP:n Control Protocol, PPP:n Link Control Protocol
- data: sisältää ylemmälle protokollalle tarkoitettua dataa
 - maksimi sovitaan, oletusmaksimi 1500 tavua
- CRC: tarkistusbitit;

- **LCP (Link Control Protocol)**

- » muodostaa ja testaa linjayhteyksiä
- » neuvottelee yhdeyden ominaisuuksista
- » purkaa yhteyden, kun sitä ei enää tarvita
- » vrt. TCP-yhteys

- **NCP (Network Control Protocol)**

- » neuvottelee verkkokerroksen optioista
- » oma NCP kullekin verkkoprotokollalle
- » TCP/IP: tärkein tehtävä IP-osoitteen antaminen päätteelle dynaamisesti

Yhteydenotto PPP:llä

- **soitto modeemilla reitittimeen**

- » fyysinen yhteys

- **PPP-parametrien valinta**

- » LCP-paketteja vaihtamalla

- **verkkokerroksen konfigurointi**

- » TCP/IP: IP-osoitteen antaminen PC:lle
- » PC => tilapäinen Internet isäntäkone

- **PC voi lähettää ja vastaanottaa tavallisen isäntäkoneen tapaan**

Yhteyden purku

- NCP purkaa verkkoyhteyden ja vapauttaa IP-osoitteen
- LCP purkaa siirtoyhteyskerroksen

Linjayhteyden muodostus

- Dead
 - » ei kantoaaltoa, ei peruskerroksen yhteyttä
- Established
 - » peruskerroksen yhteys muodostettu
 - » sovitaan LPC-optioista
- Authenticate
 - » osapuolet varmistuvat toistensa identiteetistä
- Network
 - » NCP konfiguroi verkkokerroksen

- **Open**

- » tiedonsiirto voi alkaa

- **Terminate**

- » kun tiedonsiirto suoritettu => lopetustilaan

- » tästä palataan alkutilaan lopettamalla kantoaalto

LPC-pakettityypit

- **optioista ja niiden arvoista sopiminen**

- **Configure-**

- » request ehdotettuja optioita ja arvoja

- » ack kaikki hyväksytään

- » nak optioita, joita ei voida hyväksyä

- » reject optioita, joista ei voida neuvotella

- **linjan sulkeminen**

- **Terminate-**

- » request linjan sulkemispyyntö

- » ack OK, linja suljetaan

- tuntemattomat sanomat

- Code-reject tuntematon pyyntö
- Protocol-reject tuntematon protokolla

- linjan testaus

- Echo-request palauta tämä kehys
- Echo-reply tässä kehys takaisin
- Discard-request hylkää tämä testisanoma

Pääsy Internetiin

- Modeemilla puhelinverkon yli

- » modeemi muuttaa tietokoneen digitaalisen datan analogiseen muotoon
- » lähinnä tiedonsiirto tilaajasilmukan yli
- » tiedonsiirtonopeus < 56 Kbps

- ISDN-teknologia käyttäen

- ADSL (asymmetric digital subscriber line)

- » kehittynyt modeemitekniologia => 8 Mbps

- Kaapeli-TV

- kaapelimodeemi, yleislähetys

Pääsy Internetiin

- lähiverkko (LAN)
 - **Ethernet**
 - Token Ring
 - langaton lähiverkko
- matkapuhelin
 - WAP
 - GPRS,UMTS
- muut langattomat: esim. VSAT

Modeemi

- muunnokset digitaalisen ja analogisen signaalin välillä
- kehittynyt modeemi moduloi
 - amplitudia
 - vaihetta

Modeemeja

- QAM (Quadrature Amplitude Modulation)
 - » 9600 bps 2400 baudin linjalla, 16 eri 'tasoa'
- V.32bis
 - » 14 400 bps 2400 baudin linjalla, 64 tasoa => 6 bittiä
 - » faksi
- V.34
 - » 28 800 bps
- pienikin linjahäiriö tuhoaa monta bittiä!

Paikallissilmukka valokaapelia!

- tulevaisuudessa nykyinen puhelinliitanta (~3 k Hz) ei riitä
 - Video on Demand
- ratkaisuja:
 - valokaapeli joka kotiin
 - TV-kaapeli; tulee jo joka kotiin
 - xDSL
 - laajakaista langatonyhteys

xDSL-modeemit

- digitaalinen paikallissilmukka
(Digital Subscriber Loop)
 - kierretyn parin kaistanleveys \gg 4000Hz
 - » 4000 Hz:n rajoitus puhelintekniikasta
- useita hieman erilaisia ratkaisuja
 - ADSL
 - HDSL
 - VDSL

ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Loop)

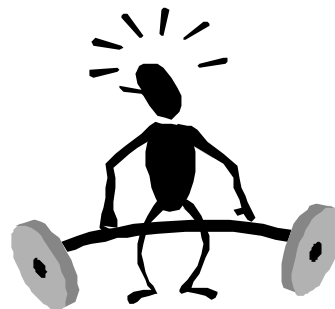
- kaksi eri nopeutta
 - hidas tilaajalta palvelulle (esim. tilausvideo)
 - nopea palvelulta tilaajalle
- samanaikainen puhelin- tai ISDN-yhteys
- “monimutkainen erittäin kehittynyt modeemi”

ISDN

- yhdistää ääni- ja datapalvelut
 - ääni, kuva, data erikseen tai yhdessä
- päästä-päähän digitaalinen
 - digitaalinen 'bittiputki'
- evolutionäärinen kehitys
 - N-ISDN (Narrowband ISDN)
 - 64 kbps
- hyvin suurisuuntainen hanke aikanaan

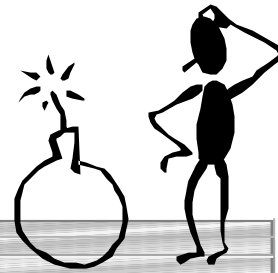
ISDN-tulevaisuus?

- massiivinen yritys
- runsaasti standardointia
 - » kestänyt yli 10 vuotta
- tekninen kehitys ajoi ohi
 - » 64 kbps \Leftrightarrow 10 Mbps
- Internet-käyttö
 - » 2B+D \Rightarrow 144 kbps \sim 28.8 kbps

B-ISDN (Broadband ISDN)

- nopeus 155 Mbps
- ATM-teknologia
 - pakettikytkentä, virtuaalipiiri
 - kiinteän kokoisia paketteja eli soluja
- mullistus aikaisempaan
 - piirikytkentä
 - kytkintekniikka
 - tilaajasilmukka (local loop)

Matkapuhelimet, taskutietokoneet

- GSM
 - eurooppalainen standardi
 - 1.8 GHz
 - salaus käytössä
- GPRS (General Packet Radio Service)
- I-MODE (japanilainen puhelin Internetin käyttöön)
- taskutietokoneet
 - PALM

Yhteenveto

- Sovelluskerros: sovelluksen tarpeet
 - HTTP, DNS, SMTP
- Kuljetuskerros: sanomien kuljetus prosessien välillä luotettavasti
 - TCP: virheet, vuonvalvonta, ruuhka; UDP
- Verkkokerros: reititys koneiden välillä
 - IP, osoitteet, reititysprotokollat
- Siirtoyhteyskerros: kahden solmun välillä
 - MAC: CSMA/CD, CDMA; PPP
 - Ethernet, silta